

Poznámky k prezentaci

1. sídlo mnichů a centrum vzdělanosti
  - řády venkovské (benediktíni, cisterciáci, premonstráti) – mají vlastní pozemky a majetek, v 11.-13. století často kolonizační řády × řády mendikantské (dominikáni, minorité, františkáni, karmelitáni) – tyto řády jsou městské, nedisponují pozemkovým ani jiným majetkem, jsou odkázáni pouze na vlastní práci a dary, vznikají až od 13. století
  - benediktíni stavěli své kláštery na kopcích, cisterciáci v údolích a na vodních tocích, výjimka potvrzuje pravidlo
  - kolonizace – u nás nikdy v pusté krajině, vždy částečně kolonizované území, až po dostavbě klášterů kolonizační snahy
  - fundace – dokládáno listinou, často docházelo k falsifikaci těchto listin, předmětem vesnice, právo na vybírání poplatků či cel nebo privilegia
2. každý řád si jel rád podle toho svého, měl svůj vzor a své uspořádání, rozdíly ale nejsou tak markantní, cisterciáci měli například vybíhající jižní křídlo z klausurního čtverce
  - v Čechách častá modifikace dle terénu (Ostrov)
  - provizorium, mohlo trvat klidně i 100 let, stavba kamenného kláštera trvala pár desetiletí, tradičně spíš 30-40 let
3. Založen nakonci 10. století Boleslavem III., který navazoval na činnost Boleslava II., druhý nejstarší mužský klášter v Čechách
  - Atypický tvar – stál na ostrově, chybí západní a východní křídla kláštera,
4. Doklady dlouhého přebývání dřevěného provizoria, které bylo zničeno požárem v roce 1137, poté začíná okamžitě výstavba kamenného kláštera, zajímavé je vytvoření infirmaria a jeho přístup do kaple
  - u paty severní zdi se našel překročený hrob, pravděpodobně jednoho z prvních opatů, v hrobě se našel železný bodec pastýřské berly a zbytky tkaniny protkané zlatou nití
  - hrob ležel na místě původního dřevěného kostela, což dokazují i zbytky kůlových jamek, a byl natolik významný, že jej stavitelé překročili kamennou zdí
  - specializovaná výroba terakotových dlaždic => chybí výzkum východních objektů, kde se předpokládá dílna těchto dlaždic
5. Založen královnou Konstancí roku 1233, v místním klášteře pohřbena jak Konstancie, tak i markrabě Přemysl
  - klášter byl obehnan obvodovou zdí s obrannými věžemi a vodním příkopem, přívod vody je stále dochován
  - Kaple sv. Kateřiny – chybí o ní jakékoliv písemné zmínky, známe ji jen z jednoho středověkého pramene a z vedut ze 17. stol., šlo o menší kostelík, který byl vybudován ještě před velkým konventem
  - Kaple je narušena vodními kanály, nálezy typických geometrických dlaždic, používaných například i na Velehradě
  - nálezy i druhotné pohřby ze stavby vodních kanálů
6. Opevnění z 15. stol.
  - uměle srovnán vršek kopec, vybudovány dvě linie opevnění (palisády), mělo ale být nahrazeno kamennou zdí, odkryto rozsáhlé odpadiště s hodně kusy keramiky a kostí (doklad přežívání nějakého obyvatelstva po určitou dobu), opevnění nebylo dostavěné, ale našla se zde cisterna a sklepení patrně honosně stavěné kamenné věže
  - Budováno Pernštejnů za husitských válek, kdy byl klášter opuštěn a vypleněn, toto ale nebylo udržitelné a v roce 1437 získává klášter veškerý svůj majetek zpět do svého držení, opevnění pak bylo pobořeno a spáleno

7. Založen v roce 1202, údolí řeky Salašky cisterciáky, usazení provizoria pravděpodobně kolem kostela sv. Jána v Modré
  - monumentální založený hrám byl postaven sice na románském slohu, ale dochované části (hlavně portály), představují pozoruhodné propojení pozdně románských forem s raně gotickými stylem. Hrotité arkády, šestidílné klenby závěru
  - fortifikace díky blízké horké hranici s Uhry, kamenná obvodová hradba zpevněná věžemi, nález severní obvodové, severovýchodní věž a severozápadní hranolová věž
  - problematika horní a dolního hrádku, dolní hrádek zřejmě tvrz pro žoldnéře na klášteře, horní hrádek je diskutabilní, asi ležení
8. Kostelík sv. Jana v Modré již z počátků křesťanství na Moravě, pravděpodobně z 9. století, kolem něj se našlo pohřebiště s poměrně bohatými hroby
  - před vybudováním kláštera zřejmě sloužil jako provizorium pro cisterciáky, kteří jej zřejmě zrekonstruovali, je jim přisuzována výstavba 4 pilířů (pravděpodobně šlo o podporu věže)
9. Další kláštery v Čechách – Rajhrad (nejstarší klášter na Moravě), Kladruby, Milevsko, Rose Coeli, Oslavany, Zlatá Koruna
10. Klášterní města – osady v blízkosti kláštera zajišťující jeho materiální potřeby, výrobní objekty podporující ekonomiku (mlýny, chlebové pece, železářské a kovářské pece)
  - klášterní dominia – ve 12.-13. století, vytvořit hospodářská centra klášterních dominií => bývaly zakládány menší klášteříky nebo světské sídlištní schopné tuto úlohu plnit, rozsahem je poté unikátní založení Broumova, s houstnoucím osídlením i větší sídelní jednotky (hrad Broumov-Vlčinec), nebo klášter města (Mnichovo hradiště)
  - grangium – v oblastech vzdálenější od klášterního centra zakládány nové hospodářské dvory s kaplí (grangie)
  - Hradištko u Davle – z jižní strany ostrožny dvojitý val, obyvatelstvo se zabývalo převážně kovářstvím a sléváním bronzu, předpokládat můžeme i soustružníky dřeva, koláře, ševce